

2025-04-14

Diarienummer U2025/00079

Utbildningsdepartementet
Regeringskansliet
103 33 Stockholm

u.remissvar@regeringskansliet.se
u.s.remissvar@regeringskansliet.se

Attentions svar på betänkandet om Förstärkningsundervisning i skolan - en försöksverksamhet för fler behöriga elever SOU 2024:94

Om Attention

Riksförbundet Attention är en intresseorganisation för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) och deras familjer. Vi företräder personer med egna funktionsnedsättningar, anhöriga och personal som möter våra grupper inom till exempel skola, vård, socialtjänst, arbetsförmedling och Försäkringskassan. Bland våra medlemmar finns personer med adhd, autism, Tourettes syndrom, språkstörning samt personer med nedsatt förmåga att läsa, skriva och räkna. Attention har omkring 20 000 medlemmar och ett 50-tal lokala föreningar runt om i landet.

Utredningens uppdrag och förslag

Utredningens uppdrag har varit att föreslå åtgärder som kan leda till att öka andelen elever som lämnar årskurs 9 i grundskolan med behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan. Bakom direktivet ligger det faktum att det höga andelen elever som inte nådde behörighet till något nationellt program i gymnasieskolan. De uppgick läsåret 2022/23 till drygt 14 procent eller cirka 17 300 elever. I uppdraget ingår att se över hur elever i behov av mer undervisningstid kan få det. I direktiven framhålls att utökad undervisningstid är en viktig del i skolans kompensatoriska uppdrag för att så långt som möjligt väga upp skillnader mellan olika elever. I direktiven betonas också att insatser som ger elever mer undervisningstid bör sättas in i grundskolans tidiga årskurser.

Huvudförslagen i utredning är att eleverna i grundskolan ska få obligatorisk förstärkningsundervisning. Antingen i form av undervisning i halvklass eller i mindre grupper, 3–6 elever, där de som riskerar att inte klara målen får gå. De två modellerna ska jämföras med varandra. Den ena modellen innebär att det i lågstadiet och mellanstadiet ska

hälften av de deltagande skolenheterna bedriva förstärkningsundervisning i tillfälligt elevurval och hälften i elevgrupp med halvklass. I högstadiet ska alla i försöksverksamheten deltagande skolenheterna bedriva förstärkningsundervisning för tillfälligt elevurval.

Försöksverksamheten ska pågå i tre år, vara frivillig för huvudmännen och begränsad till ett visst antal skolhuvudmän och skolenheter. Statsbidrag ska lämnas till de skolhuvudmän som deltar.

Förstärkningsundervisning genom tillfälligt elevurval

Förstärkningsundervisning enligt denna modell ska omfatta ett visst antal förstärkningstimmar i matematik, i svenska eller svenska som andraspråk, olika beroende vilket stadium som avses. Förstärkningsundervisning i tillfälligt elevurval ska i lågstadiet ges i grupper med 3–6 elever, i mellanstadiet i grupper med 5–8 elever och i högstadiet i grupper med 6–10 elever. Urvalet av elever görs av den eller de lärare som ansvarar för elevens ordinarie undervisning. En elev får ges förstärkningsundervisning i tillfälligt elevurval under begränsade perioder om sammanlagt högst åtta veckor i följd. Förstärkningsundervisning för tillfälligt elevurval ska ges utöver den garanterade undervisningstiden i ämnet och stadiet.

Förstärkningsundervisning genom undervisning i halvklass

Förstärkningsundervisning i halvklass ska ges i elevgrupper som bildas genom att elevernas ordinarie undervisningsgrupper delas i mindre grupper med 10–14 elever. Urvalet av elever ska göras så att elevgrupperna blir heterogent sammansatta utifrån elevernas kunskapsnivå. Förstärkningsundervisning i halvklass ska ges inom den garanterade undervisningstiden i ämnet och stadiet enligt timplanen.

Ansökningsförfarande

Skolverket ska betala ut statsbidrag till huvudmän som deltar i försöksverksamheten och administrera, följa upp och utvärdera den. Skolverket ska knyta ett särskilt vetenskapligt råd till sig för arbetet med försöksverksamheten. Regeringen ska ge Skolforskningsinstitutet i uppdrag att ansvara för att besluta om utlysning, granskning av ansökningar och beviljande av medel till följeforskning för försöksverksamheten.

Kommentarer gällande utredningens förslag

Utgångspunkten när det gäller att ta ställning till utredningens förslag måste vara att Skollagen ger eleverna långtgående rättigheter att få tillgänglig undervisning så att var och en kan nå sin fulla potential. Det har tyvärr svensk skola inte lyckats med, varför ett flertal skolutredningar nu föreslår förändringar som berör olika delar av skolväsendet. Denna utredning fokuserar på förstärkningsundervisning som kan ges på ett sådant sätt att fler blir behöriga till gymnasiet. Skolan förmår i stor utsträckning inte att ge barn med NPF rätt stöd och hjälp för att klara skolans mål eller uppnå sin fulla potential. Detta har flera olika skäl. Dels handlar det om hur betygskrav och mål är utformade, vilket en annan utredning kollat på men det handlar också om att det är bristande kunskap och förståelse för ut skolan kan och bör stötta elever med NPF för att kompensera för elevernas svårigheter. Utredningen

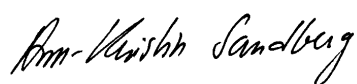
konstaterar att vissa elever ligger mellan tre och sju läsår efter i kunskap för att nå betyget E. Det är i första hand ett stort misslyckande av skolan. Vi vill därför understryka dels det som utredningen också tar upp, att lösningen därför inte kan vara att "bara ge mer av samma" när det kommer till skolans undervisning och mer undervisningstid. Vidare väntar skolan idag alldeles för länge med att ge rätt stöd till elever. Tidiga insatser måste vara just tidiga insatser både i form av att de sätts in så snart som möjligt efter att svårigheter upptäcks och att man i de lägsta årskurserna är uppmärksam på och identifierar tecken på svårigheter och utmaningar och ger stöd direkt. Vi anser att stödåtgärderna bör ges i tillräckligt omfattning från början så att man inte tvingas misslyckas för att kunna få nästa typ av stöd.

Riksförbundet Attention är positiv till utredningens förslag att ge mer undervisningstid till elever utifrån tanken om att dela in eleverna i halvklasser. Det är ett inkluderande arbetssätt som vi bedömer kan ge goda effekter när det gäller möjligheten att lämna grundskolan med godkända betyg och därigenom kunna söka sig vidare till gymnasiet. En förutsättning för förslaget är dock att de som leder undervisningen har tillräcklig kompetens för att undervisa och ge stöttning till eleverna. Med färre elever i varje halvklass kan läraren få mer tid för varje elev och därmed ge stöd utifrån elevens behov.

Vi är tveksamma till modellen med förstärkningsundervisning genom elevurval, där de elever som behöver mer stöd obligatoriskt ska undervisas i små grupper utöver ordinarie skoltid. Den period som denna modell ska prövas är dessutom anmärkningsvärd kort, bara åtta veckor. Detta trots att utredningen själva konstaterar att det kan handla om så mycket som sju läsår av saknad kunskap i slutet av grundskolan. Dessutom ser vi en risk för att antalet elever i praktiken kommer att bero på skolans ekonomiska förutsättningar snarare än hur många eller vilka elever som faktiskt är i behov av stödet.

Vi uppskattar att sommarlovskola ska bli frivillig. Elever med våra funktionsnedsättningar orkar ofta inte med en sådan extra insats.

Målgruppsanalysen finner vi inte ikapp med gällande kunskap. Utredningen nämner att elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som t.ex. adhd eller autism är överrepresenterade bland elever som inte uppnår godkända betyg. Man konstaterar också att skolorna behöver bättre möjligheter att arbeta kompensatoriskt gentemot dessa grupper utan att föreslå några sådana specifika åtgärder. De prevalenssiffror man anger understiger Specialpedagogiska skolmyndighetens siffror där man anger att 10 procent av eleverna har en neuropsykiatrisk problematik. Slutligen noterar vi att utredningen tar upp svårigheterna med matematik utan att nämna dyskalkyli, trots att man räknat med att 5 % av befolkningen har det.

Ann-Kristin Sandberg
Förbundsordförande